Impresje Biblioteczne

Czasopismo wydawane przez
Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką w Bielsku-Białej

2021 nr 1

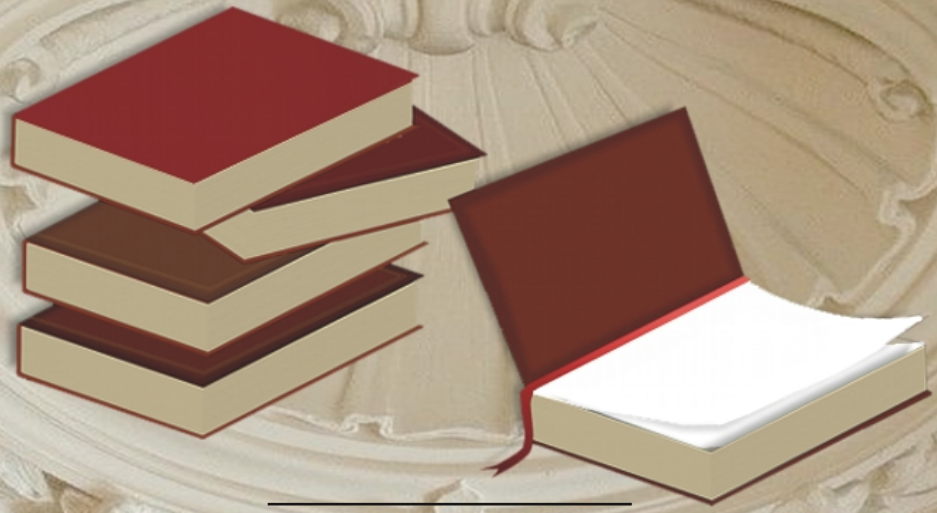

Bielsko-Biała
2021

SPIS TREŚCI

Wstęp

Krystyna Rosner, Od Ostrawicy po Białą, od Olzy po Beskid. Rzecz o Góralach śląskich 4

Agnieszka Łaszczych, TIK? Tak! TIK? Tak! TIK? TAK! Cz. 5. Blended learning. Praktyka 8

Barbara Derewiecka, Relacja z wykładu *Powrót do Lema. Co i jak warto czytać z dorobku Stanisława Lema*? 15

Renata Kruszyna, Poezja Doroty Gellner na platformie ClickMeeting. Nowe oblicze konkursu recytatorskiego *W krainie poezji* 20

Lucyna Stania, Planszówkowe (wy)grywanie. Cz 5 23

Ewelina Borowska, Podstawy programowania z Ozobotami 27

Renata Kruszyna, Kultura górali Beskidu Śląskiego i Żywieckiego. Zestawienie bibliograficzne w wyborze ze zbiorów Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Bielsku-Białej za lata 1960-2019 30

WSTĘP

W wiosennym numerze *Impresji Bibliotecznych* dzielimy się naszą wiedzą i doświadczeniami, a także akcentujemy, artykułem otwierającym numer, ważne dla naszej społeczności obchody Roku Górali, które zainicjował Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego. Autorka tekstu prowadzi nas przez charakterystyczne dla góralszczyzny obszary obrzędowości i kultury, zachęcając do głębszego spojrzenia na cenne zabytki dorobku materialnego i duchowego Górali śląskich.

Na łamach naszego pisma kontynuujemy temat blended learningu, tym razem prezentujemy jego praktyczne aspekty, a także przedstawiamy, kolejną w cyklu, grę planszową dla najmłodszych i tych trochę starszych – Karak.

Publikujemy także podsumowanie wykładu *Powrót do Lema. Co i jak warto czytać z dorobku Stanisława Lema*, odbywającego się w formie zdalnej w Roku Stanisława Lema. Autorka - Barbara Derewiecka - podkreśla zalety pisarstwa Stanisława Lema i podaje szereg tytułów jego dzieł polecanych różnym grupom czytelników.

W naszej placówce, bodaj po raz pierwszy w kraju, odbył się konkurs recytatorski na platformie ClickMeeting - relacjonujemy go na stronie 20. Z kolei na stronie 27 polecamy ciekawy materiał dotyczący Ozobotów, które obecnie są nową technologią ułatwiającą nauczanie.

Numer kończymy tradycyjnie bibliografią *Kultura górali Beskidu Śląskiego i Żywieckiego*, z której skorzystać mogą zarówno nauczyciele jak i pasjonaci góralskiego folkloru.

Życzę miłej lektury.

Małgorzata Czub
Redakcja

Z KULTURY

OD OSTRAWICY PO BIAŁĄ, OD OLZY PO BESKID
Rzecz o Góralach śląskich

Góralszczyzna, geograficznie związana z południową częścią Polski, zasłużone miejsce zyskała również na mapie kulturowo-etnicznej, ubogacając ją własną tradycją i folklorem. Ducha mieszkańców gór wyróżniają zaś męstwo i niezłomny charakter, kiedy obrony wymagają uniwersalne wartości, jak honor, ojczyzna, solidarność, braterstwo i rodzina, co znalazło odbicie w zapiskach historycznych, legendach, literaturze oraz sztuce.

Pierwotną siedzibą Górali śląskich były tereny Beskidu Śląskiego i Beskidu Śląsko-Morawskiego w granicach dawnego Księstwa Cieszyńskiego. W aspekcie historycznym Śląsk Cieszyński zajmuje obszar wyznaczony przez rzekę Ostrawicę na zachodzie, oddzielającą jego terytorium od Moraw, na wschodzie przez Białkę, Masyw Klimczoka i pasmo Baraniej Góry, odgradzające od Rzeczypospolitej, a w sytuacji porozbiorowej od Galicji. Rubież północną wyznacza natomiast Olza do momentu, kiedy wpada do Odry oraz odcinek Wisły. Na południu, tuż za pasmem Beskidów, rozciąga się Słowacja.

Górale śląscy zasiedlili mały fragment zachodniego łuku Karpat, czyli Beskid Śląski, cieszyńscy Wałasi pagórkowaty obszar Śląska Cieszyńskiego w części środkowej, a nizina na północnym zachodzie znalazła się w rękach Lachów śląskich. Obraz mozaiki etnicznej Śląska uzupełniają Jackowie z miejscowości Jabłonków. Wytyczenie dokładnych granic pomiędzy poszczególnymi grupami stanowi rzecz niełatwą ze względu na nakładanie się składników kulturowych, co szczególnie dotyczy pogranicza. Fakt ten dowodzi jednakże, jak ogromną różnorodnością i synkretyzmem odznacza się ten niezwykły region.

Wincenty Pol wymienił cztery grupy w obrębie Beskidu Śląskiego i Ślaska Cieszyńskiego: Brenniaków, Wiślan, Jabłonkowian, a także Morawian. Brenniacy są mieszkańcami Brennej, Wiślanie, jak wiadomo, Wisły,

a Morawianie zasiedlają wsie Krasna, Morawka i Prażmo usytuowane w kotlinie nad rzeką Morawką. Narzecze, którym się posługiwali, posiadało właściwości polskie z naleciałościami morawskimi należącymi do gwar laskich. Jabłonkowianie, czyli Górale śląscy właściwi zamieszkują Koniaków, Jaworzynkę, Istebną, Jasnowice, Bukowiec, Mosty, Łomną Dolną, Łomną Górną i Piosk, a więc obszar nad górną Olzą aż do Jabłonkowa. Jabłonkowianami nazywano Górali śląskich od Jabłónek, północnego pasma Karpat, aczkolwiek samą nazwę miasta Jabłonków zwykle łączy się z drzewem jabłoni.

O bogactwie tutejszej kultury ludowej świadczy między innymi dorobek materialny, który niejednokrotnie uwidacznia różnice charakterystyczne dla współistniejących tu społeczności. Kontrasty występujące na terenach górskich oraz podgórskich i nizinnych, gdzie mieszkają Wałasi i Lachowie, dotyczą takich aspektów życia, jak sposób budownictwa czy wyposażenie chat. Na uwagę zasługują też stroje i ubiory będące istotnym wyróżnikiem oraz cennym zabytkiem dostarczającym informacji o codziennej egzystencji. I warto wreszcie wspomnieć o cieszyńskim rzemiośle złotniczym, którego wyroby są wykorzystywane przez wszystkie mieszkające tu grupy.

Górzysta i zalesiona południowo-wschodnia część Śląska Cieszyńskiego wraz z trudnymi warunkami klimatycznymi i nieurodzajną glebą wpłynęły na rozwój pasterstwa. Ze względu na potrzeby związane z wyrobem praktycznej i solidnej odzieży bardzo popularna stała się hodowla owiec grubowełnistych. Chałupy Górale budowali z drewnianych desek i nakrywali dachem z gontów, a życie domowników koncentrowało się w izbie. Znamienne, że najważniejsze miejsce w domostwach stanowiła część przeznaczona do gotowania lub pieczenia, czyli polepa. Czyżby owa polepa nie pełniła funkcji jedynie użytkowej, a w ten niezwykle pragmatyczny sposób wpisywała się w symbolikę jednoczącą rodzinę oraz pozostałych członków wspólnoty?

Ubiór Górali śląskich był dość archaiczny i wykazywał znaczne podobieństwo z odzieniem innych górali karpackich, a także bałkańskich.

W typowym stroju męskim uwagę przyciąga płócienna koszula ozdobiona haftem krzyżykowym na piersiach, zaś codzienny i odświętny ubiór kobiecy odróżniała jedynie jakość materiałów. Mówiąc o tradycjach Górali śląskich nie sposób nie wspomnieć o roli muzyki związanej z pasterstwem oraz obrzędowością mieszkańców gór, a także o tak osobliwych wytworach tego regionu jak instrumenty muzyczne czy koronki.

Podobieństwo Górali śląskich i pozostałych mieszkańców Karpat Zachodnich wyznacza powszechnie podejmowane zajęcie rolnicze związane z letnim wypasem owiec, zwane szałaśnictwem. Niemniej jako grupa etnograficzna Górale śląscy zdołali wykształcić sporo cech odrębnych i sobie jedynie właściwych zachowanych w sferze materialnej, jak i duchowej. Ich znamiona są obecne w obszarze językowym, obyczajowym, stroju oraz całej tradycji, dostojnej, pięknej, pielęgnowanej i przekazywanej z pokolenia na pokolenie.

Dla tutejszych górali istotne znaczenie ma określenie tożsamości opartej na synkretyzmie folkloru góralskiego i śląskiego, dlatego od 1947 roku w pierwszy weekend sierpnia w jabłonkowskim lasku organizowane są trwające 3 dni Międzynarodowe Spotkania Folklorystyczne Gorolski Święto. Takie kulturalne przedsięwzięcie ma nie tylko zademonstrować przywiązanie do tradycji, lecz definiuje również tożsamość mieszkającej tu ludności w kontekście regionalnym i narodowym. Wskazując elementy ludowe jako genezę własnych korzeni tworzy zaś pomost pomiędzy przeszłością a czasem teraźniejszym. Po polskiej stronie Śląska Cieszyńskiego nastąpił, rzec by można, rozłam między cechami śląskimi a mentalną przynależnością do tradycji góralskiej. Za powód takiego obrotu rzeczy uznaje się bliskość tej części Śląska, która w przeszłości znajdowała się pod panowaniem pruskim. Inaczej sprawa wygląda po stronie czeskiej, na Zaolziu, gdzie określenie gorol nie stoi w opozycji do bycia jednocześnie Ślązakiem. Stanowisko takie potwierdza nadanie nazwy Gorol regionalnemu chórowi męskiemu z Jabłonkowa, co dodatkowo wzmacnia identyfikację z jedną, jak i drugą grupą etniczną.

Podkreślenia wymaga fakt, że w odniesieniu do cieszyńskiej wsi

nastąpił szereg zmian spowodowanych potrzebami cywilizacyjnymi. Przemiany sprawiły, iż w chłopskim domu nie ma już oryginalnie malowanych czy ryzowanych mebli i może na próżno szukać samych chłopskich domów, a kolorową XIX wieczną architekturę zastępuje współczesna. Im bardziej jednak spoglądamy w kierunku przyszłości, tym mocniej starajmy się docenić spuściznę minionych wieków, niezależnie od regionu. Podziwiajmy piękno ludowych strojów zdobionych misterną biżuterią z cieszyńskich pracowni, w reliktach gwary spróbujmy usłyszeć echo historii i dziękujmy tym, którzy tę historię, dorobek materialny oraz duchowy z pieczołowitością przechowują.

KRYSTYNA ROSNER
nauczyciel bibliotekarz
Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej
w Bielsku-Białej

DYDAKTYKA

TIK? Tak! TIK? Tak! TIK? TAK!
Cz. 5
Blended learning. Praktyka

W poprzednim numerze *Impresji Bibliotecznych* pojawił się artykuł omawiający teoretyczne zagadnienia nauczania mieszanego (definicja, pożądane i niezbędne kompetencje cyfrowego nauczyciela oraz ogólna problematyka prowadzenia nauczania w trybie zdalnym). W niniejszym wydaniu czas na przykłady dobrych praktyk. W artykule przedstawiam nowoczesne technologie, formy, narzędzia i metody nauczania w trybie mieszanym możliwe do wykorzystania w realiach polskiej edukacji. Uzupełnieniem omówienia są najnowsze osiągnięcia technologiczne i wirtualna przyszłość edukacji.

Według Euniki Baron-Polańczyk projektowanie procesu edukacyjnego przebiega w następujących fazach:

- projektowanie procesu dydaktyczno-wychowawczego,
- projektowanie multimedialnych materiałów dydaktycznych, czyli mediów edukacyjnych,
- projektowanie infrastruktury teleinformatycznej (sprawdziany, powtórki, quizy – aplikacje typu LearningApps).

Najtrudniejsze w nauczaniu na odległość jest poprowadzenie procesu wychowawczego. Obok wiedzy o źródłach informacji stosowanie Otwartych Zasobów Edukacyjnych (materiały pisemne, dźwiękowe, filmowe, wykłady, przewodniki nauczycielskie, programy nauczania, eksperymenty, symulacje, instruktaże, dzieła literackie) wymaga odpowiedniego poziomu kompetencji medialnych (media literacy), np. korzystania z wiarygodnych źródeł, przestrzegania praw autorskich, selekcji informacji, umiejętności odróżniania źródeł edukacyjnych od rozrywkowych. Wiedza o zasobach połączeniu z odpowiednimi kompetencjami umożliwiają stworzenie współczesnemu nauczycielowi cyfrowego warsztatu pracy. W sieci

znajdziemy zarówno bezpłatne jak i płatne narzędzia edukacyjne. Źródła wiedzy są zazwyczaj bezpłatne, zachodzi natomiast konieczność opłacenia licencji i zakupu platform do zdalnego nauczania.

Ryszard Pachociński nazwał Internet największą biblioteką świata. Największa na świecie biblioteka tj. Biblioteka Kongresu Stanów Zjednoczonych zdigitalizowała ponad 164 miliony książek i innych obiektów, takich jak: rękopisy, autografy, czasopisma, pamiętniki, archiwalia, fotografie, grafiki, rysunki, pocztówki, filmy, animacje, nuty, nagrania, mapy, druki ulotne (dane na koniec roku 2019). Cyfrowa Biblioteka Narodowa POLONA https://polona.pl/ to obecnie jedna z największych bibliotek cyfrowych w Europie. Zdigitalizowane zbiory liczą niemal 3,5 miliona obiektów (na koniec roku 2019 zbiory Biblioteki Narodowej liczyły blisko 10 milionów woluminów). Na świecie działa ponad 100 bibliotek cyfrowych. Ich zasoby dostępne są bezpłatnie. Na portalu Lustro Biblioteki znajduje się opracowana przez Barbarę Marię Morawiec lista bibliotek, repozytoriów, archiwów i muzeów cyfrowych. Lista jest dostępna pod linkiem : http://lustrobiblioteki.pl/biblioteki-cyfrowe-swiecie/. Wymienione źródła wiedzy uzupełnione znajomością Otwartych Zasobów Edukacyjnych, platform do nauczania zdalnego oraz innych aplikacji, narzędzi, metod i form pracy umożliwiają współczesnemu nauczycielowi prowadzenie zajęć na odległość lub w trybie hybrydowym.

Ministerstwo Cyfryzacji wydało poradnik dla szkół zatytułowany *Kształcenie na odległość* https://www.gov.pl/attachment/b3180402-5cbb-46f7-a429-a1108884bdb3. W poradniku omówione zostały metody pracy z dziećmi i podane linki do publicznych portali edukacyjnych. Wymieniono także przykładowe materiały do pracy z uczniami niepełnosprawnymi, zaprezentowano nowy model nauczania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i nauczanych indywidualnie, z którym można się zapoznać na stronie http://cnno.pl/, podano linki do filmów instruktażowych dotyczących narzędzi do przygotowania zdalnych lekcji i wymieniono także zasoby edukacyjne dotyczące nauki nowożytnych języków obcych.

Będący agendą Ministerstwa Edukacji Narodowej Ośrodek Rozwoju

Edukacji zaleca następujące formy i metody pracy zdalnej: analizę tekstu, formy audio (podcasty) i wideo (filmy), forum dyskusyjne, testy/quizy, zadania otwarte, webinaria, wykłady, warsztaty, studium przypadku, Q&A. Katalog ten można poszerzyć o edublogi, edurozrywkę, rywalizację online, wirtualne wycieczki, second life, samouczki, tutoriale internetowe, e-coaching, storytelling (narracja transmedialna w edukacji to sytuacja uczenia się z wykorzystaniem wielu różnych form komunikatów i kanałów np. gry ARG - Alternate Reality Game), czat czy webquest.

Narzędzia, porady i rozwiązania dla zdalnej edukacji przygotowało także UNESCO. Serwis dostępny jest pod adresem : https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/solutions. Opracowanie zawiera przewodniki psychologiczne, platformy do zdalnego nauczania, pakiety materiałów edukacyjnych, narzędzia i aplikacje do tworzenia materiałów edukacyjnych online.

W serwisie eKreda.pl https://www.ekreda.pl/ nauczyciele mogą bezpłatnie tworzyć własne zasoby edukacyjne oraz korzystać z kilkuset multimedialnych lekcji stworzonych przez innych polskich nauczycieli. Na platformach e-learningowych kształcenie odbywa się synchronicznie, np. webinary w czasie rzeczywistym i asynchroniczne, np. nagrania, które użytkownik może odtworzyć w dowolnym czasie.

W zasobach edukacyjnych internetu znajdują się platformy wspierające nauczanie interaktywne i służące do realizacji podstawy programowej z przedmiotów: matematyka, fizyka, chemia, biologia, języki obce. Są to takie platformy jak: mobilna platforma edukacyjna Dzwonek.pl https://www.dzwonek.pl/ czy Khan Academy https://pl.khanacademy.org/ (darmowe kursy, lekcje i ćwiczenia online).

Aplikacje pomocne w przygotowaniu materiałów dydaktycznych lub zawierające gotowe materiały opisałam szczegółowo w artykule *Cyfrowi tubylcy lubią aplikacje* opublikowanym w nr 12 Biblioteki w Szkole za 2019 r. Chciałabym poszerzyć przegląd narzędzi o kilka nieomawianych wcześniej. Praca z multimediami polega na połączeniu tekstu, obrazu, ruchu, dźwięku i często interakcji. Ważną umiejętnością w prowadzeniu lekcji zdalnych jest

przechwytywanie (nagrywanie) ekranu, czyli tworzenie tzw. screencastów. Screencast, za Wikipedią, to krótki film będący zapisem zdarzeń prezentowanych na ekranie komputera – obrazu widzianego przez użytkownika komputera. Film taki wraz z komentarzem osoby wykonującej czynności może pełnić funkcje instruktażowe lub prezentacyjne. Do tworzenia screencastów można wykorzystać program Bandicam (https://www.bandicam.com/pl/). Jest to darmowy rejestrator ekranu dla systemu Windows, który umożliwia przechwytywanie dowolnego obszaru ekranu jako zrzutu ekranu lub pliku wideo ze screencastem. Daje możliwość nagrywania wykładów i seminariów internetowych. Pracę programu komputerowego wspomaga opcja dodawania narracji z mikrofonu oraz wideo z kamery internetowej. Program dostępny jest w wersji darmowej i płatnej. Ta pierwsza ma ograniczenie czasu nagrywania maksymalnie do 10 min. Można jednak nagrać kilka filmików, a następnie połączyć je w jedną całość. Aplikacja Zdjęcia jest integralną częścią systemu Windows 10. Z jej pomocą można dokonywać montażu filmów z plików wideo i zdjęć. O aplikacji Quik wykorzystywanej na urządzeniach mobilnych możemy przeczytać na stronie: https://antyapps.pl/quik-znakomity-edytor-wideo-stworzony-przez-gopro/. Quik to bezpłatne narzędzie do szybkiego montażu zdjęć i filmów. Aplikacja pozwala automatycznie wygenerować bardzo efektowne wideo, składające się z efektów, napisów oraz, co oczywiste, materiałów, które zarejestrowaliśmy za pomocą naszego smartfona. Program sam potrafi dobrać odpowiednie fragmenty filmików, ułożyć je w odpowiedniej kolejności i wymieszać z wybranymi fotografiami. Dodatkowo, Quik zaproponuje podkład muzyczny, który idealnie wpasuje się w klimat naszego wideo. Quik daje możliwość wyboru różnorodnych przejść i stylów animacji oraz możliwość przycinania fragmentów nagranych filmów i samodzielnego montażu. W jednym filmie, możemy umieścić aż 50 różnych elementów. Mogą to być plansze z tekstem, zdjęcia albo fragmenty wideo.

W drugiej części artykułu dokonam przeglądu technologii, które już dziś są obecne w polskiej edukacji na poziomie wyższym i w niewielkim zakresie na poziomie edukacji średniej i w starszych klasach podstawowej.

Nie są to jeszcze powszechne rozwiązania, jednak już obecne w polskiej edukacji.

Virtual Reality (VR; rzeczywistość wirtualna; fantomatyka) – technika wytwarzania w umyśle ludzkim wrażenia wykreowanej sztucznie rzeczywistości. Opiera się na wytwarzaniu efektów dźwiękowych, generowaniu obrazów, symulowaniu zapachów, czasem również pobudzaniu zmysłu dotyku. W tym celu stosowane są odpowiednie kabiny, okulary lub gogle typu Oculus Rift, Gogle Cardboard z możliwością odtwarzania obrazów i dźwięków 2D i 3D. Używa się również kamizelek, masek zapachowych, wentylatorów i kontrolerów VR, rękawic VR, bieżni VR. Technologia umożliwia kręcenie filmów dzięki urządzeniom złożonym z kilkunastu kamer, pozwalających nagrywać sferyczne filmy 3D. VR stosowano w symulacji prawdziwych zdarzeń, np. szkolenie pilotów oraz w rozrywce, np. grach komputerowych. Neurodydaktycy mówią o tzw. zjawisku cybersickness, które objawia się zawrotami i bólami głowy, nudnościami wywołanymi przez niską rozdzielczość obrazu, dezorientacją, pogorszeniem wzroku. Zespół objawów, które zdaniem wielu badaczy, są efektem niekontrolowanego i nazbyt długiego korzystania przez przedstawicieli pokolenia Zet z cyfrowych mediów powiększa się o tendencje do zachowań i postaw narcystycznych, większą podatność na gniew, agresję czy depresję, stres, bezsenność i uzależnienia. Zastępowanie czytania książek obrazami VR może prowadzić do ograniczonego rozwoju wyobraźni u dzieci. Do wskazywanych przez psychologów skutków korzystania z VR należą nasilone problemy z koncentracją, trudności w nauce, kłopoty z komunikacją społeczną, nieumiejętność interpretacji mowy ciała czy nawiązywania kontaktu wzrokowego.

Agumentet Reality (AR; rozszerzona rzeczywistość; łączy elementy rzeczywiste z generowanymi komputerowo). Nakłada dwa obrazy na siebie. Orientuje się w otoczeniu dzięki systemowi kamer i czujników położenia (triangulacja, GPS), rozpoznaje obiekty rzeczywistego świata, po czym nakłada na nie wirtualne informacje. Umożliwia również prezentację wirtualnych obiektów w rzeczywistym świecie – często wykorzystuje QR

kody. Dzięki rozszerzonej rzeczywistości można przeprowadzić wiele doświadczeń niemożliwych do przeprowadzenia w świecie rzeczywistym.

Wearable technology, drony, drukarki 3D – technologie informatyczne, które użytkownik może ubrać, założyć na siebie np. Google Glass, które za pomocą przewodnictwa kostnego przesyłają dźwięk bezpośrednio z urządzenia, posiadają stały dostęp do internetu, mają wbudowaną kamerę, reagują na komendy głosowe. Umożliwiają nagrywanie, przesyłanie i odtwarzanie materiałów oraz korzystanie z internetu i technologii rozszerzonej rzeczywistości. Do wearable technology można także zaliczyć zegarki typu smartwatch, opaski, biżuterie, a nawet elementy ubrań z wbudowanymi systemami komputerowymi.

W edukacji można wykorzystać drony jako sprzęt służący do aktywnej pracy z instrumentarium medialnym, który jest jednym z elementów szeroko rozumianych kompetencji medialnych i cyfrowych wymaganych we współczesnym świecie. Drony obecnie wykorzystywane są w pozaszkolnych działaniach edukacyjnych. Przy pomocy dronów można przygotować materiały wideo. Przykładowym działaniem projektowym może być praca grupowa np. nad scenorysem oraz obróbką uzyskanego materiału. Zalety dronów w kontekście edukacyjnym : innowacyjność, mobilność, potencjał zaangażowania użytkowników w działania, wszechstronność zastosowania (edukacja wczesnoszkolna, geograficzna, fizyczna, filmowa). W pracy z dronami należy uwzględnić aspekty prawne, takie jak bezpieczeństwo danych osobowych, bezpieczeństwo w ruchu lotniczym i prywatność, a także inne bariery, takie jak koszt zakupu, kompetencje techniczne nauczycieli do obsługi dronów.

Drukarki 3D - działanie z drukarką 3D wymaga kompetencji (projektowanie, precyzja), ograniczenie mogą stanowić wysokie koszty zakupu urządzenia i jego eksploatacji, jak również długi czas druku obiektu. Za pomocą wydruków 3D można tworzyć modele urządzeń, maszyn, obiektów architektury, projektować wnętrza (tworzyć modele budynków, mebli, sprzętów, ozdób). W biologii, chemii, grafice i wzornictwie wydruki 3D wykorzystywane są do tworzenia modeli prac i rysunków w trójwymiarze,

w historii do odtwarzania obiektów historycznych. Technologię tą można wykorzystać w każdej z dziedzin i dyscyplin, w której potrzebne są personalizowane projekty obiektów i rzeczy oraz modele prototypów, np. implanty w medycynie.

Ujęcie, w sposób wyczerpujący, tematu zdalnego nauczania i nauczania mieszanego nie jest możliwe na łamach *Impresji*. Wiedzę na temat omawianych zagadnień można pogłębić poprzez lekturę publikacji autorów takich jak : Monika Frania, Magdalena Wójcik, Wioletta Kwiatkowska, Lechosław Hojnacki czy Elżbieta Perzycka. Na zakończenie kieruję Państwa do wypowiedzi Manfreda Spitzera, niemieckiego psychiatry i neurobiologa, który porównał „chorobę", która zagraża cyfrowemu pokoleniu do cukrzycy drugiego typu, która, choć właściwa dla wieku dojrzałego, uwarunkowana jest zaniedbaniami i nawykami ukształtowanymi za młodu - https://www.forbes.pl/technologie/vr-w-przyszlosci-jak-rozwinie-sie-wirtualna rzeczywistosc/m3hb9fs. O zdrowym społeczeństwie przyszłości zdecyduje więc dobra edukacja medialna współczesnych nauczycieli.

Artykuł powstał w oparciu o publikację *Nowe media, technologie i trendy w edukacji : w kierunku mobilności i kształcenia hybrydowego* autorstwa dr Moniki Frania oraz materiały ze szkolenia *Narzędzia TIK do przygotowywania wizualnych materiałów dydaktycznych* przeprowadzonego przez Magdalenę Kubalka-Plutę w Krakowskim Instytucie Rozwoju Edukacji.

AGNIESZKA ŁASZCZYCH
nauczyciel bibliotekarz
Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej
w Bielsku-Białej

Z HISTORII LITERATURY

RELACJA Z WYKŁADU *POWRÓT DO LEMA. CO I JAK WARTO CZYTAĆ Z DOROBKU STANISŁAWA LEMA?*

W roku 2021 obchodzimy jubileusz 100. rocznicy urodzin Stanisława Lema, wybitnego twórcy i jednego z najpoczytniejszych pisarzy science-fiction na świecie. Z tej okazji Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Toruniu zorganizowała dla nauczycieli 17 lutego 2021 r. wykład online *Powrót do Lema. Co i jak warto czytać z dorobku S. Lema? Perspektywa edukacyjna*. Wygłosił go prof. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika Maciej Wróblewski. Prelegent omówił oryginalną i ponadczasową twórczość Lema, która charakteryzowała się znakomitym stylem, bogatą wyobraźnią poetycką, poczuciem humoru oraz krytycznym dystansem wobec świata i ludzkiej egzystencji. W trakcie wykładu wykładowca zwrócił uwagę na dydaktyczną wartość omawianej literatury.

Na wstępie rozważań o twórczości Jubilata Profesor zauważył, że najbardziej znanymi utworami Lema wśród czytelników są: *Bajki robotów* i *Solaris*. Profesor na wstępie stwierdził, że Lem jest z jednej strony postacią pełniącą funkcję emblematyczną, zaś z drugiej przyświeca mu cel dydaktyczny. W swej twórczości zajmował się opisywaniem porządku funkcjonującego w kosmosie. Ale jego cel był o wiele szerszy. Na tle utworów skupionych wokół perspektyw rozwoju cywilizacji technologicznej oraz wynikających z niej zagrożeń i wyzwań przedstawiał kondycję moralną człowieka oraz zagrożenia dla społeczeństwa, a także kultury. Atrakcyjność pisarstwa Lema polega na mistrzowskim stylu operowania językiem, niebanalnym ujęciu motywów w konwencji science fiction, doskonałym posługiwaniu się pure nonsensem. W swojej twórczości poruszał między innymi problem skutków wprowadzania w życie osiągnięć naukowych, wpływu postępu technicznego na cywilizację ludzką. Stawiał pytanie o sens ludzkiego istnienia, kondycję człowieka w wyspecjalizowanej cywilizacji

technicznej, fakt zagubienia i bezradności człowieka wobec wszechświata. W pisarstwie fascynowało go także tworzenie atmosfery niepewności, tajemnicy. Z fascynacji postępem technicznym i cywilizacyjnym wynikało zainteresowanie się automobilizmem, częste stosowanie w twórczości motywu silnika. Można by go uznać za emblemat twórczości pisarza. Interesowały go także możliwości poznawcze człowieka i granice ludzkiego poznania.

Pisarzowi postawiono pytania odnośnie do jego pisarstwa:

- Czy można być szczerym w twórczości fantastycznonaukowej?

Lem stał na stanowisku, że rola pisarza jest dwojaka: z jednej strony powinien on podążać za dyskursem naukowym, a z drugiej poruszać problemy z bezpiecznej – znanej sobie przestrzeni. Dodatkowy problem polegał na tym, że aby móc funkcjonować w realiach państwa komunistycznego trzeba było zanurzyć się w bezpieczną przestrzeń fantastyki naukowej, bądź literatury dla dzieci. Lem niejednokrotnie czynił aluzje do uwarunkowań totalitaryzmu (*Szpital Przemienienia, Niezwyciężony, Eden*).

- Czy czuje się artystą spełnionym?

Pisarz odrzekł, że jako artysta czuje się doceniony, ale niekoniecznie spełniony.

- W jakim stopniu potrzeba powrotu do krainy lat dziecięcych była spełniona we wspomnieniowej książce *Wysoki zamek*?

Pisarz powiedział, że jego celem było: „z całego życia wydobyć esencję (...) dzieciństwa, w jego najczystszej formie". Autor przytaczał atmosferę, lęki i pasje dzieciństwa, ale także fascynację takimi bytami jak: woda, przedmioty, silniki, maszyny, elektryczność, a także fauna i flora. Już od lat dziecięcych fascynował go świat techniki i maszyn. Jednak mimo tej fascynacji był świadom, że wysoko wyspecjalizowana cywilizacja techniczna może doprowadzić do osamotnienia i alienacji człowieka. Techniczne monstra miały się stać zagrożeniem dla ludzkiej egzystencji. Zainteresowania młodego Lema skupiały się na problematyce konstrukcji przedmiotów, ale także budowie szkieletu i funkcjach ludzkiego ciała. Ulubionym zajęciem

w dzieciństwie było studiowanie atlasu anatomicznego człowieka. Dzięki niezwykłej wyobraźni starał się wyjaśnić mechanizm powstawania świadomości w umyśle maszyny. Wgłębiał się także w relację łączącą człowieka z maszyną.

Twórczość Lema była niezwykle różnorodna zarówno pod względem formy jak i treści. Lem ze względu na niebanalny i mistrzowski styl wytrzymuje próbę czasu. Jego twórczość charakteryzuje ogromne wyczucie języka i duży kunszt artystyczny. W powieści *Wysoki zamek* przedstawił wątki autobiograficzne. Opisał doświadczenia i przeżycia z lat dziecięcych i ich wpływ na dorosłe życie, na kształtowanie się jego inteligencji i osobowości. Dzięki swojej niezwykłej wyobraźni artystycznej pisarz kreował niezwykle bogatą fabułę realnych bytów ludzkich i kosmicznych. W *Masce* autor zastanawiał się, co czuje i myśli maszyna? Przedstawiał relacje łączące człowieka z maszyną. W *Edenie* przedstawił wizje natury i kultury, wizję rządów politycznych przedstawiających rzeczywistość totalitarną. Autor wyraził w powieści sceptycyzm, co do możności porozumienia się pomiędzy mieszkańcami planety a przybyszami. W najsłynniejszej powieści *Solaris* Lem podjął jeden z najpopularniejszych tematów literatury science-fiction, a mianowicie niedopowiedziany temat kontaktu z Obcym: cywilizacją, odmienną formą życia, Nieznanym. *Solaris* porusza problemy niemożności zrozumienia Kosmosu, bezradności nauki wobec innej formy istnienia oraz bezsilności człowieka, który nie może uwolnić się we wszechświecie od ciężaru ziemskich wspomnień i wyrzutów sumienia. W *Niezwyciężonym* - powieści o zbrojnym starciu ludzi ze światem maszyn, chcących zniszczyć zdolność myślenia, zastanawiał się nad możliwością ingerencji człowieka w kosmos. W konflikcie z mechanicznymi urządzeniami to człowiek rozumiał sens istnienia i konieczność wyzwolenia się z instynktu zniszczenia. W książce *Szpital Przemienienia* Lem poruszył wątek moralny: godności i solidarności międzyludzkiej w obliczu wojennej groźby eksterminacji chorych psychicznie pensjonariuszy szpitala. W chwili ostatecznej próby, gdy zagrożone jest życie pacjentów grupa nihilistów zawodzi, a godność człowieczeństwa i zawodu ratują humaniści. W opowiadaniach *Test,*

Terminus, Ananke (1968) Lem stawiał pytanie: czym jest dojrzałość? Skupił się na przezwyciężaniu ludzkich słabości. W książce *Opowieści o pilocie Pirxie* zastanawiał się nad relacją między człowiekiem a maszyną, stawiał pytanie o zdolność maszyny do samodzielnego myślenia, czy mówił wreszcie o możliwościach, słabościach i reakcjach człowieka. W konkluzji wnioskował: „Nie wszystko i nie wszędzie jest dla nas". W powieści detektywistycznej *Śledztwo* (z 1959 r.) Lem przedstawiał wizję świata pogrążonego w chaosie. Snuł także refleksję nad ludzką potrzebą poszukiwania ładu i prawidłowości.

Wykładowca podniósł także kwestię: Co zostało po Lemie? W konkluzji stwierdził, iż lemowska konwencja science-fiction stała się punktem odniesienia dla współczesnej prozy fantastyczno-naukowej. Niezwykle atrakcyjne okazały się pomysłowe fabuły jego utworów kryminalnych i fantastycznych. Pisarz zaprosił nas do groźnego i nieprzewidywalnego świata pełnego tajemnic. Utrzymywał czytelnika w przekonaniu, że mimo wysiłków, nie rozwiąże postawionej przez autora zagadki. Cały czas pozostawiał go w niepewności. W swej twórczości Lem rozpatrywał ponadto kwestie uniwersalne. Przyglądał się relacji między człowiekiem a nieludzkim światem, który może funkcjonować bez ludzkiej ingerencji.

Na pytanie o hierarchię ważności książek Lema prof. Wróblewski wymienił następujące tytuły: *Niezwyciężony, Maska, Śledztwo, Fiasko, Głos Pana*, a także korespondencję pisarza z Ewa Lipską i Sławomirem Mrożkiem. Początkującemu czytelnikowi wykładowca polecił *Opowieści o pilocie Pirxie, Dzienniki gwiazdowe*. Młodzieży licealnej rekomendował powieści *Niezwyciężony* i *Eden*.

Jak zauważył prelegent, Lem często poruszał wątek współpracy w grupie, co wydaje się dzisiaj szczególnie ważne w kształtowaniu kompetencji społecznych u młodego czytelnika. Także trudne egzystencjalne pytania Lema o wartości i cel ludzkiego istnienia - w opinii prelegenta - są cenne w kształtowaniu światopoglądu młodego pokolenia.

Warte podkreślenia są zagadnienia, na których skupiał się w swojej twórczości Lem: natura ludzka, sens istnienia człowieka, rozwój nauki

i techniki, miejsce człowieka w kosmosie. Wpływ rozwoju cywilizacyjnego na kondycję człowieka we współczesnym świecie. A także: wynalazki, zmiany środowiskowe, badania naukowe, zanik wartości, przekształcanie się społeczeństw, możliwość porozumienia się istot inteligentnych, problem porządku w kosmosie (*Maska, Fiasko, Obłok Magellana*). Ponadto godne podkreślenia jest to, iż dzieła Lema zawierają odniesienia do stanu współczesnego społeczeństwa i refleksje naukowo-filozoficzne na jego temat. Przesłanie Lema odnośnie do rewolucji naukowo-technicznej jest takie, iż nie panujemy nad nią, przez co stwarzamy dla samych siebie środowisko sprzyjające wynaturzeniom, degradacji i upadkowi dotychczasowych wartości.

BARBARA DEREWIECKA
nauczyciel bibliotekarz
Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Bielsku-Białej

POEZJA DOROTY GELLNER NA PLATFORMIE CLICKMEETING

Nowe oblicze konkursu recytatorskiego *W krainie poezji…*

Konkurs recytatorski *W krainie poezji...* na stałe zagościł już w kalendarzu imprez Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Bielsku-Białej. Każdego roku, z początkiem września, uczestnicy wraz z przygotowującymi ich nauczycielami oczekują informacji, czyje utwory będą recytowane w kolejnej edycji konkursu. W 2020 roku przypadała ósma już edycja tej imprezy. Pandemia pokrzyżowała plany wszystkich spotkań i postawiła pod dużym znakiem zapytania tego rodzaju wydarzenie. Aby nie odbierać recytatorom możliwości zaprezentowania talentów i zapewnić ciągłość cyklu, zdecydowaliśmy się przeprowadzić konkurs w sposób zdalny. Do wyboru były dwa sposoby realizacji: albo w postaci przesyłania filmów z nagraną recytacją, albo występy w czasie rzeczywistym na platformie przeznaczonej do prowadzenia wideokonferencji. Sposób pierwszy wydawał się o wiele wygodniejszy i bezpieczniejszy ze względów organizacyjnych i technicznych, jednak nie w pełni nas satysfakcjonował. Było w nas przeświadczenie, że odtwarzanie filmików pozbawi imprezę czegoś tak istotnego, jak kontakt z żywym słowem, które wybrzmiewa w czasie rzeczywistym. Mając już wcześniejsze doświadczenia w prowadzeniu wydarzeń na platformie – miesiąc wcześniej z powodzeniem zorganizowaliśmy konferencję zdalną *Wartości w nauczaniu św. Jana Pawła II* – odważyliśmy się na przeprowadzenie konkursu recytatorskiego na platformie ClickMeeting na żywo. Wybór takiej formy pozwolił nam na nawiązanie bliższego kontaktu z recytatorami, a samym występującym dał możliwość wzajemnego wysłuchania wszystkich recytacji – tak, jak to było w formie stacjonarnej.

W tym roku konkurs poświęcony był twórczości Doroty Gellner - poetki, autorki słuchowisk, bajek muzycznych i tekstów piosenek dla dzieci, wśród których są takie przeboje jak *Zuzia - lalka nieduża* czy *Ogórek wąsaty*.

Pisarka opublikowała ponad 100 książek, jest laureatką Nagrody Literackiej im. K. Makuszyńskiego. Patronuje wielu przedszkolom i szkołom w Polsce. Uczniowie najczęściej wybierali do recytacji pełne humoru, zabawne wiersze poetki, takie jak: *Brat, Przyjęcie, Czekoladki dla sąsiadki, Spacerek, Piłka, Żarcik*. Recytatorzy zaprezentowali ciekawe rozwiązania i scenografie podczas występów, zarówno własne kostiumy, jak i rekwizyty czy dekoracje wnętrza pomieszczenia. Recytacje były pełne życia i humoru. Każdy występ miał swój niepowtarzalny, indywidualny charakter.

Trzeba zauważyć, że nie wszystkie szkoły, które tradycyjnie już w poprzednich edycjach uczestniczyły w konkursie, zgłosiły w tym roku swych reprezentantów. Część nie podjęła wyzwania, najczęściej z powodu trudności w przeprowadzeniu eliminacji szkolnych w warunkach pandemii. Przeszkodą była też trudność w przygotowaniu na odległość recytatorów do występu, jak też przeciążenie uczniów zajęciami zdalnymi. Jednak te 21 osób, które wystartowały, z powodzeniem poradziły sobie z wyzwaniami w nowej rzeczywistości. Aby oswoić uczniów z platformą ClickMeeting, z którą nie mają na co dzień do czynienia, zorganizowano kilka prób połączeń i próbnych recytacji. Dzięki temu był czas na poprawienie warunków technicznych ze strony uczniów, np. zmianę lub dołożenie sprzętu czy zmianę miejsca. Ilość próbnych połączeń była dostosowana do potrzeb ucznia. Myślę, że dało to recytatorom możliwość lepszego skupienia się tylko i wyłącznie na recytacji, a nie na trudnościach technicznych podczas właściwego występu. Jednak, jak to bywa z przedmiotami martwymi i łączami internetowymi, nie obyło się bez trudności i „niespodzianek" w dniu konkursu, 26 listopada 2020 r. Jedna osoba miała przykładowo problem z internetem i zmuszona była do wygłoszenia recytacji przez połączenie telefoniczne. Ktoś inny kilka razy musiał logować się na platformę. Na szczęście z niewielkimi przygodami wszystkim recytatorom udało się połączyć z komisją konkursową. Występy uczniów mogli również obserwować na żywo nauczyciele przygotowujący ich do recytacji, a także rodzice kibicujący swoim pociechom.

Fot. 1. Laureaci konkursu wraz z komisją konkursową i prowadzącymi, aut. kolażu Renata Kruszyna

Uczestnikami konkursu byli uczniowie klas 1-6 szkół podstawowych z rejonu bielskiego. Rozgrywki toczyły się w dwóch kategoriach wiekowych: klasy 1-3 oraz klasy 4-6. W każdej kategorii nagrodzono trzy pierwsze miejsca oraz przyznano po dwa wyróżnienia. Zwycięzcą w kategorii klasy 1-3 został Dawid Luci ze Szkoły Podstawowej nr 22 w Zespole Szkół Ogólnokształcących im. Stefana Żeromskiego w Bielsku-Białej, a w kategorii klasy 4-6 wygrała Jagoda Wikar z Dwujęzycznej Szkoły Podstawowej im. Władysława Kopalińskiego w Bielsku-Białej. Laureaci otrzymali cenne nagrody, a wszystkim uczestnikom zostały przesłane dyplomy uczestnictwa. Mamy nadzieję, że kolejna edycja konkursu odbędzie się na powrót w formie stacjonarnej. Zwycięzcom serdecznie gratulujemy! A nauczycielom dziękujemy za poświęcenie w przygotowaniu recytatorów do występów w utrudnionych warunkach.

RENATA KRUSZYNA
nauczyciel bibliotekarz
Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej
w Bielsku-Białej

VARIA

PLANSZÓWKOWE (WY)GRYWANIE
Cz. 5

Od kilku lat edukacja matematyczna stanowi priorytet polityki oświatowej Państwa. Podobnie jak rozwijanie samodzielności, innowacyjności i kreatywności uczniów. Działania te są ze sobą mocno powiązane, bo to właśnie edukacja matematyczna wspiera samodzielność, innowacyjność i kreatywność, a rozwijanie tych cech pozwala na łatwiejsze uczenie się matematyki.

Kompetencje matematyczne obejmują umiejętność rozwijania i wykorzystywania myślenia matematycznego tak, aby dziecko było w stanie rozwiązywać problemy wynikające z codziennych sytuacji, aby uczyło się przez doświadczenie. To także zdolność stosowania matematycznych sposobów myślenia logicznego i przestrzennego.

Podstawowa wiedza matematyczna to umiejętność liczenia. Kiedy zacząć naukę liczenia? Jaki wiek jest do tego najlepszy? Cóż, im wcześniej, tym lepiej. Od najwcześniejszych lat można oswajać dziecko z liczbami i liczeniem, a najlepiej można to osiągnąć poprzez połączenie nauki z zabawą. Wspaniałą zabawą służącą nie tylko rozwijaniu szeroko rozumianych kompetencji matematycznych, ale umożliwiającą także podejmowanie bezpośrednich kontaktów z rówieśnikami (kompetencje społeczne) są planszowe potyczki. Chyba nie budzi już wątpliwości fakt, że gry planszowe, zwłaszcza te wymagające logicznego i kreatywnego myślenia, bardzo wspomagają rozwój dziecka, w tym jego edukacji matematycznej.

Na początek uczymy kojarzenia i rozwijamy pamięć grając, np. w memory, domino czy uwielbianego przez dzieci Piotrusia. Kiedy dziecko zna już kilka cyfr, włączamy gry wymagające rzutu kostką i liczenia oczek. Każda aktywność związana z liczeniem, odmierzaniem (np. w kuchni podczas gotowania razem z dzieckiem) jest nie do przecenienia w rozwoju dziecka.

Do nauki poprzez zabawę polecam grę Karak, która łączy w sobie

Fot. 1. Instrukcja do gry Karak, aut. Lucyna Stania

zalety przygodowej gry planszowej z edukacją matematyczną – wymaga od dziecka zliczania oczek wyrzuconych dwoma kostkami i dodawania do nich wartości wyposażenia, jakie aktualnie posiada jego bohater. Jest przy tym ekscytującą rozgrywką, podczas której młody gracz walczy z potworami posiadającymi różną moc (po walce dziecko musi policzyć, czy wygrał ją potwór, czy wojownik), a na koniec stacza bój ze smokiem strzegącym podziemi, po których poruszają się nasi bohaterowie. Jednak pokonanie straszliwego smoka nie przesądza o wygranej. Celem graczy jest gromadzenie skarbów, a grę wygra ten, kto zdobędzie ich najwięcej. Ale aby to osiągnąć trzeba przemierzyć tajemnicze podziemia zamku Karak, budować tunele i, walcząc z przeciwnikami, zwiększać siłę swojej broni, zdobywać klucze do otwarcia skrzyń i oczywiście gromadzić skarby.

Gra polecana jest dla od 2. do 5. śmiałków od siódmego roku życia, młodsze dzieci mogą zagrać przy niewielkiej pomocy dorosłych. Przygoda powinna zająć nam około 45 minut, zależnie od liczby uczestników.

Gracze wybierają (lub losują) jedną z sześciu interesujących postaci (czarnoksiężnik, czarodziej, mistrz miecza, wojownik, wyrocznia, złodziejka) i umieszczają jej wizerunek na pięknie wykonanej planszetce, na której są specjalne wyżłobienia na pięć znaczników życia oraz zdobywane w trakcie gry dwie bronie zwiększające siłę gracza, trzy zaklęcia i kluczyk do

Fot. 2. Bohaterowie gry, aut. Lucyna Stania

otwierania skrzyni ze skarbami. Każda postać ma dwie unikalne umiejętności, np. przenikanie przez ściany, zamiana miejsca z innym graczem, skradanie się itd.

Wszyscy gracze rozpoczynają rozgrywkę z płytki startowej. W swoim ruchu mogą dołożyć maksymalnie cztery płytki labiryntu. Jeśli odkryją komnatę, należy w niej umieścić wylosowany z woreczka skarb lub potwora, z którym trzeba stoczyć walkę. Walka to rzut obiema kośćmi. Po zsumowaniu oczek z kostek gracz dodaje do nich siłę swojego wyposażenia i porównuje z siłą potwora. Jeżeli wynik bohatera jest wyższy, wówczas potwór ginie, a gracz odwraca żeton na drugą stronę i zdobywa nową broń, zaklęcie lub klucz. Jeśli nie ma na planszetce miejsca na nowe komponenty, musi zdecydować, który z nich odrzucić i zostawić w tunelu. W przypadku remisu, cofamy postać o jedno pole, pozostawiając potwora na płytce. Gdy walkę wygra potwór, nie tylko zostaje on na planszy, ale też zabiera nam jeden punkt życia.

Fot. 3. Komponenty gry, rozgrywka, aut. Lucyna Stania

Pomimo groźnie brzmiących nazw przeciwników (szczury, mumie, szkielety) – ich wizerunek jest przedstawiony bardzo przyjaźnie i nie wzbudza strachu w młodym graczu. Wszystkie elementy gry są miłe dla oka i naprawdę porządnie wykonane. Piękna i przejrzysta instrukcja zachęca do wnikliwego przejrzenia i zapoznania się z bohaterami gry – wszyscy mają ciekawe wizerunki, frapujące imiona, ich zdolności są opisane ze swadą i poczuciem humoru. Podobnie zawarty w instrukcji Bestiariusz przybliża, przyjaźnie co prawda zilustrowane, ale groźne potwory, mogące wywołać dreszcz emocji w młodym graczu. A niejako „na deser" w pudełku znajdziemy artbook – księgę z klimatycznymi ilustracjami nawiązującymi do gry.

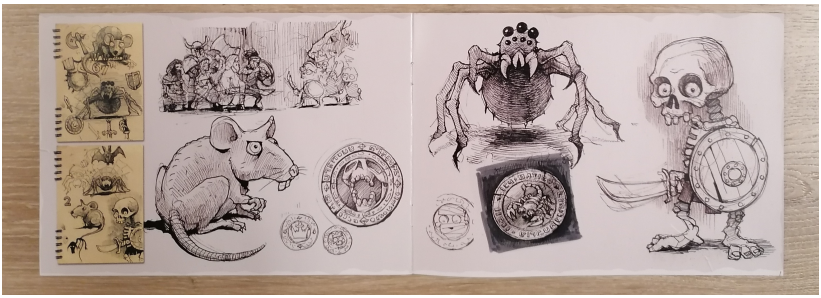

Fot. 4. Artbook, aut. Lucyna Stania

Z czystym sumieniem rekomenduję grę Karak do rodzinnych rozgrywek. Żądne przygód dzieci na pewno nie będą się nudzić, a trening z liczeniem oczek na kostkach i siłą przeciwników zaowocuje w przyszłości. Mojego ośmioletniego wnuka gra oczarowała do tego stopnia, że stała się często goszczącym tytułem w naszym gronie rodzinnym.

LUCYNA STANIA
nauczyciel bibliotekarz
Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej
w Bielsku-Białej

DYDAKTYKA

PODSTAWY PROGRAMOWANIA Z OZOBOTAMI

Fot. 1. Ozoboty z pudełkiem do przenoszenia, aut. Dorota Pająk

Ozoboty to roboty, które mieszczą się w dłoni, mają dwa kółeczka i jeden przycisk do obsługi, a także wejście na kabel do ładowania. Na spodzie mają czujniki reagujące na cztery kolory (czarny, czerwony, niebieski, zielony), dzięki czemu możemy zaprogramować ich trasę. W jaki sposób? Otóż trzeba wiedzieć, że Ozoboty poruszają się wzdłuż linii. Jeżeli jest rozgałęzienie to robot sam podejmuje decyzję o tym, którą trasę wybrać. Jeżeli jednak postawimy przed rozgałęzieniem odpowiedni kod (polecenie dla robota) to Ozobot pojedzie tak, jak my to zaprogramowaliśmy.

Jak wyglądają kody dla robota? Kody mogą się składać z dwóch, trzech lub czterech kwadracików połączonych razem. Poniżej na zdjęciu prezentuję dwa kody: „Jedź wolno" oraz „Turbo" (Ozobot gwałtownie przyspiesza). Kody ustawia się na czarnej linii, po której porusza się robot.

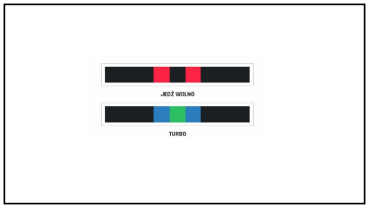

Fot. 2. Kody do ozobotów, aut. Dorota Pająk

Bez względu na to jak zaprogramujemy robota, musimy go

skalibrować, czyli przystosować go do aktualnie panujących warunków oświetlenia. Naciskamy na przycisk umieszczony z boku Ozobota, aż zapali się białe światło i umieszczamy go na specjalnej czarnej kropce, którą mamy w zestawie z Ozobotem. Ozobot powinien z niej zjechać i zaświecić się na zielono. Po tak wykonanej kalibracji robot jest gotowy do działania.

Istnieją różne metody programowania tych robotów. Pierwsza i najbardziej intuicyjna to rysowanie tras przy pomocy czterech flamastrów w kolorach, które rozpoznaje Ozobot. Jest to metoda, która wymaga dużej precyzji. Jeżeli narysujemy kod nierówno to Ozobot może nie odczytać kodu w całości, a jedynie jego fragment. Potrzebujemy do tego białe kartki, flamastry, tablicę kodów i robota.

Dużo łatwiejszą metodą jest programowanie tras przy pomocy zestawu dedykowanych puzzli. W zestawie mamy różne puzzle: puzzle z fragmentem drogi w różnych kolorach, puzzle z kodami, puzzle z kodem „start" i „koniec gry". Od nas zależy, jak je zestawimy. Wystarczy ułożyć puzzle, na których są różne kody i robot pojedzie po tych puzzlach odczytując równo wydrukowane kody. Dzięki temu jest bardzo duża szansa, że wypełni nasze „polecenia".

Trzecia metoda wymaga komputera z dostępem do internetu. Istnieje platforma Ozoblockly (https://ozoblockly.pl/), na której możemy stworzyć mniej lub bardziej skomplikowane trasy dla Ozobota. Ten sposób wymaga zręczności, gdyż żeby robot zapamiętał taką trasę musimy go przyłożyć do specjalnego miejsce na ekranie i nacisnąć „załaduj".

Wiemy już jak wygląda Ozobot, jak działa oraz jak go zaprogramować. Teraz nasuwa się pytanie jak to wszystko wykorzystać na zajęciach z dziećmi? Dzięki robotom możemy stworzyć bardziej urozmaicone lekcje o różnej tematyce. Dla mniejszych dzieci mogą to być lekcje o dniach tygodnia lub porach roku. Dla starszych mogą to być lekcje związane z mnożeniem czy dzieleniem. Można się zalogować na platformie Akademii Edu-sens, gdzie uzyskamy dostęp do gotowych scenariuszy (https://akademia.uczymydzieciprogramowac.pl/pl/). Scenariusze są podzielone na trzy kategorie wiekowe: edukacja przedszkolna, wczesnoszkolna i klasy 4-8.

W swojej pracy zawodowej korzystałam na razie tylko ze scenariusza o dniach tygodnia dla edukacji wczesnoszkolnej. Dzieci bawią się testując roboty, a przy okazji łatwej do zapamiętania informacji, jaką jest kolejność występowania dni tygodnia, uczą się jak poprawnie nanieść kody umożliwiające robotom przejechanie odpowiedniej trasy. Z moich obserwacji wynika, że im starsze dzieci, tym łatwiej im zrozumieć to zadanie. Jednakże warto dać szansę zabawy Ozobotami również tym młodszym dzieciom. Pozwoli to na rozwinięcie logicznego i algorytmicznego myślenia. Dzięki Ozobotom dzieci uczą się poprzez zabawę.

Bibliografia, netografia:

1. Kowalczyk D., *Programowanie z Ozobotem : kolorowe kody*. Gliwice, Wydawnictwo Helion 2020.
2. Fundacja Rozwoju Edukacji Cyfrowej, Akademia Uczy Dzieci Programować https://akademia.uczymydzieciprogramowac.pl/pl/ [dostęp 15.04.2021].
3. Platforma Ozoblockly https://ozoblockly.pl/ [dostęp 15.05.2021].

EWELINA BOROWSKA
nauczyciel bibliotekarz
Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Bielsku-Białej

BIBLIOGRAFIA

KULTURA GÓRALI BESKIDU ŚLĄSKIEGO I ŻYWIECKIEGO

Zestawienie bibliograficzne w wyborze ze zbiorów Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Bielsku-Białej za lata 1960-2019

Architektura

1. Architektura drewniana w Beskidach : przewodnik turystyczny / [autorzy Teresa Kurzyk, Iwona Baturo, Krzysztof Kazanowski]. - Bielsko-Biała : Stowarzyszenie "Region Beskidy" ; Kraków : Amistad Sp. z oo, 2016.
w 120520, w 120521

2. Schroniska PTTK w Karpatach Polskich / Edward Moskała. - Warszawa : Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, 1980.
w 29102

3. Szlakiem drewnianych świątyń na Podbeskidziu / materiały zebrał i oprac. Marek Bernacki. - Bielsko-Biała : Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli "WOM" ; "Debit", 2009.
w 62536

Sztuka ludowa

1. Jan Chwierut - malarz beskidzki / Hanna Chwierut-Jasicka // W: Karta Groni : wydawnictwo społeczno-kulturalne poświęcone sprawom Żywiecczyzny i Beskidów. Nr 18. - Żywiec : Towarzystwo Miłośników Ziemi Żywieckiej, 1995. - S. 172-176.
cz 44967

2. Jędrzej Wowro : świątkarz beskidzki / Kazimierz Spisak // W: Kalendarz Beskidzki 1963. - Bielsko-Biała : Towarzystwo Miłośników Bielska-Białej, 1962. - S. 186-188.
cz 26687

3. Malarz beskidzkiego piękna / Stanisław Oczko // W: Kalendarz Beskidzki 1960. - Bielsko-Biała : Towarzystwo Miłośników Bielska-Białej, 1960. - S. 104-105.
cz 29321
4. Malarz drewnianych zabytków beskidzkiej góralszczyzny // W: Kalendarz Beskidzki 1965. - Bielsko-Biała : Towarzystwo Miłośników Bielska-Białej, 1964. – S. 149-150.
cz 6756
5. Malarz ziemi beskidzkiej / Franciszek Karol Szpok // W: Kalendarz Beskidzki 1995 : regionalny rocznik społeczno-kulturalny. - Bielsko-Biała : Towarzystwo Miłośników Ziemi Bielsko-Bialskiej, [1994]. - S. 86-88.
cz 43640
6. Od rzeźby do haftu : sztuka górali babiogórskich / Ewa Bukowiec // Życie Szkoły. - 2003, nr 7, s. 439-441.
7. Pionier malarstwa beskidzkiego / Stanisław Oczko // W: Kalendarz Beskidzki 1969. - Bielsko-Biała : Towarzystwo Miłośników Ziemi Bielsko-Bialskiej, [1968]. - S. 43-47.
cz 27122
8. Saga beskidzkiej koronki / Władysław Oszelda // W: Kalendarz Beskidzki 1969. - Bielsko-Biała : Towarzystwo Miłośników Ziemi Bielsko-Bialskiej, [1968]. - S. 145-147.
cz 27122
9. Zagadnienie tożsamości regionalnej w literaturze Śląska Cieszyńskiego / Edyta Korepta. - Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2005.
w 57973
10. Zapomniany piewca Beskidów / Edmund Rosner // W: Kalendarz Beskidzki 1983. - Bielsko-Biała : Towarzystwo Miłośników Ziemi Bielsko-Bialskiej, [1982]. - S. 74-78.
cz 31180
11. Zarys kultury ludowej Śląska Cieszyńskiego / Marian Dembiniok. - Cieszyn : Muzeum, 1995.
cz RP 4197

12. Żywiecczyzna : ziemią ludzi tworzących / Magdalena Zawada // W: Karta Groni : wydawnictwo społeczno-kulturalne poświęcone sprawom Żywiecczyzny i Beskidów. Nr 13. - Żywiec : Towarzystwo Miłośników Ziemi Żywieckiej, 1985. - S. 120-127.
cz 36079

Muzyka, taniec

1. Beskidzki Kolberg / Maciej Szumowski // W: Kalendarz Beskidzki 1967. - Bielsko-Biała : Towarzystwo Miłośników Bielska-Białej, 1966. - S. 65-68.
cz 7608

2. Folklor górali żywieckich / [kinetogramy oprac. Irena Ostrowska ; nuty oprac. Jan Brodka]. - Warszawa : Centralny Ośrodek Metodyki Upowszechniania Kultury, 1978.
w 59758, w 21869/I

3. Instrumentarium górali żywieckich [Film DVD] / scen. Jerzy Kołodziejczyk, Dorota Ząbkowska ; real. Jerzy Kołodziejczyk ; zdj. Michał Duczymiński.
a DVD 7411

4. Ludowe aerofony wargowe Beskidu Śląskiego i Żywieckiego / Alojzy Kopoczek // W: Karta Groni : wydawnictwo społeczno-kulturalne poświęcone sprawom Żywiecczyzny i Beskidów. Nr 11. - Żywiec : Towarzystwo Miłośników Ziemi Żywieckiej, 1981. - S. 50-90.
cz 29197

5. Pieśni ludowe regionu żywieckiego / Jadwiga Bobrowska. - Kraków : Polskie Wydawnictwo Muzyczne, 1981.
w 59792

6. Pieśni ludowe ziemi żywieckiej / Józef Mikś. - Żywiec : Towarzystwo Miłośników Ziemi Żywieckiej, 1968.
w 59787

7. Skrzypki na groniach / Stanisław Biłka // W: Kalendarz Beskidzki 2018. - Bielsko-Biała : Towarzystwo Przyjaciół Bielska-Białej i Podbeskidzia : współpr. Towarzystwo Miłośników Ziemi Bielsko-Bialskiej, 2017. - S. 128-133.
cz 119636

8. Śląskie tańce ludowe. T. 1, Śląsk Cieszyński / zebrał i oprac. Jan Tacina. - Bielsko-Biała : Beskidzkie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne, 1981.
w 30390, w 59759
9. Tańce cieszyńskie [Film VHS] / scen. Janina Marcinkowa, Iga Starczewska ; real. Iga Starczewska ; zdj. Mieczysław Chudzik ; red. Iwona Pastwa ; obsada: Zespół Pieśni i Tańca "Ziemia Cieszyńska".
a TV 1582
10. Z zagadnień folkloru muzycznego na Śląsku Cieszyńskim / Uniwersytet Śląski. Filia w Cieszynie. - Katowice ; Cieszyn : Uniwersytet Śląski, 1977.
w 18783, cz 18782

Stroje

1. Strój cieszyński / Elżbieta Piskorz-Branekova // W: Polskie stroje ludowe / Elżbieta Piskorz-Branekova. - Warszawa : "Sport i Turystyka" - Muza, 2004. – S. 166-173.
cz 52897
2. Strój Górali Beskidu Śląskiego / Elżbieta Piskorz-Branekova // W: Polskie stroje ludowe / Elżbieta Piskorz-Branekova. - Warszawa : "Sport i Turystyka" - Muza, 2004. – S. 174-183.
cz 52897
3. Strój górali śląskich / tekst Małgorzata Kiereś ; fot. Jacek Kubiena. - Fundacja Braci Golec, 2008.
cz 108267
4. Strój Górali Śląskich / Longin Malicki. - Wrocław : Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, 1956.
cz 41020
5. Strój Górali Żywieckich / Elżbieta Piskorz-Branekova // W: Polskie stroje ludowe. Cz. 3 / Elżbieta Piskorz-Branekova. - Warszawa : Sport i Turystyka - Muza, 2007. – S. 214-225.
cz 58047

6. Strój żywiecki / Elżbieta Piskorz-Branekova // W: Polskie stroje ludowe / Elżbieta Piskorz-Branekova. - Warszawa : "Sport i Turystyka" - Muza, 2004. – S. 136-143.
cz 52897
7. Strój żywiecki z piękna słynie... / Dorota Firlej // W: Kalendarz Beskidzki 2020. - Bielsko-Biała : Towarzystwo Przyjaciół Bielska-Białej i Podbeskidzia : współpraca Towarzystwo Miłośników Ziemi Bielsko-Bialskiej, 2019. - S. 253-258.
cz 121322

Zwyczaje, obrzędy

1. Beskidzkie zwyczaje pasterskie / Zofia Szpok // W: Kalendarz Beskidzki 1989. - Bielsko-Biała : Towarzystwo Miłośników Ziemi Bielsko-Bialskiej, 1988. - S. 144-148.
cz 38273
2. Godowe zwyczaje, wierzenia i przesądy ludowe Żywiecczyzny / Józef Mikś // W: Karta Groni : wydawnictwo społeczno-kulturalne poświęcone sprawom Żywiecczyzny i Beskidów. Nr 13. - Żywiec : Towarzystwo Miłośników Ziemi Żywieckiej, 1985. - S. 67-82.
cz 36079
3. Kolędy winszujące górali beskidzkich / Alina Kopoczek // W: Karta Groni : wydawnictwo społeczno-kulturalne poświęcone sprawom Żywiecczyzny i Beskidów. Nr 18. - Żywiec : Towarzystwo Miłośników Ziemi Żywieckiej, 1995. - S. 64-73.
cz 44967
4. Pasterstwo w naszych Beskidach / Ludwik Huczek // W: Kalendarz Beskidzki 1965. - Bielsko-Biała : Towarzystwo Miłośników Bielska-Białej, 1964. - S. 69-72.
cz 6756
5. Rok karpacki, obrzędy doroczne w Karpatach Polskich / Urszula Janicka-Krzywda. - Kraków : Wydawnictwo PTTK "Kraj", (Krak : "Żaczek"), 1988.
w 38191

6. Ścieżkami tradycji / [red. Marcin Fiszer, Elżbieta Garbiak]. - Bielsko-Biała : Stowarzyszenie "Olszówka", cop. 2003.
w 73099
7. Wielkanoc w Beskidach [Film DVD] / real. Monika Matl ; zdj. Michał Duczymiński, Jan Zub.
a DVD 7409
8. Wróżby górali beskidowych w okresie Świąt Bożego Narodzenia / Jan Setkowicz // W: Karta Groni : wydawnictwo społeczno-kulturalne poświęcone sprawom Żywiecczyzny i Beskidów. Nr 14. - Żywiec : Towarzystwo Miłośników Ziemi Żywieckiej, 1988. - S. 134-143.
cz 44689
9. Z "koniem" po mięsopuście : (przyczynki do opisu zwyczajów zapustnych górali żywieckich) / Magdalena Meresówna // W: Karta Groni : wydawnictwo społeczno-kulturalne poświęcone sprawom Żywiecczyzny. Nr 1-2, Lipiec - grudzień 1968 r. - Żywiec : Towarzystwo Miłośników Ziemi Żywieckiej, 1968. - S. 51-55.
cz 41267
10. Zwyczaje doroczne polskich górali karpackich / Krystyna Kwaśniewicz. - Bielsko-Biała : Wojewódzki Ośrodek Kultury, 1998.
w 68668
11. Zwyczaje i obrzędy ludowe na Żywiecczyźnie : materiały etnograficzne / Jan Gąsiorek, Marcin Pokusa. - Żywiec ; Wieprz : Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne "Grojcowianie", 2013.
w 69018
12. Żywieccy kolędnicy / Andrzej Golec // W: Kalendarz Beskidzki 1999 : regionalny rocznik społeczno-kulturalny. - Bielsko-Biała: Towarzystwo Miłośników Ziemi Bielsko-Bialskiej, 1998. - S. 126-127.
cz 47417

RENATA KRUSZYNA
nauczyciel bibliotekarz
Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej
w Bielsku-Białej

PEDAGOGICZNA BIBLIOTEKA WOJEWÓDZKA
ul. Komorowicka 48 Bielsko-Biała
tel: 33-812-45-77
e-mail: biblioteka@pbw.bielsko.pl
www.pbw.bielsko.pl

nauczycieli, studentów i wszystkich zainteresowanych

w godzinach
poniedziałek-piatek: 9.00-19.00
sobota: 9.00-14.00

Oferujemy:

- bogaty księgozbiór z zakresu pedagogiki, psychologii, socjologii, filologii
- filmy fabularne i edukacyjne
- płyty CD z muzyką rozrywkową i poważną
- audiobooki
- kursy e-learningowe
- bezpłatny dostęp do czytelni książek w wersji elektronicznej (e-booków) - IBUK Libra
- bezpłatne skanowanie materiałów

Udostępniamy:

- katalog zbiorów on-line INTEGRO
- bazę artykułów - zbiory czytelni
- bazę ACADEMICA
- ebookpoint BIBLIO
- programy multimedialne

Zapraszamy na:

- quizy on-line
- konkursy

Śląskie.

Impresje Biblioteczne
Wydawca: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Bielsku-Białej
Adres: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
ul. Komorowicka 48
43-300 Bielsko-Biała
tel. 33-812-69-51 wew. 26
Redakcja: Małgorzata Czub